

צ"ן 1 יוני 3.

מזכירות הממשלה

סג' 10/10

ש מ ו ר

W77

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י' בסיוון תשל"ו - 8.6.76

נכחו חברי הועדה : השרים י. גלילי - יו"ר, י. אלון, ש. הלל, ז. המר, א. עופר,
ח.י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן וי. רפאל.

נציגי ההסתדרות הציונית: ד. ווייץ, י. צור, מ. קרונה,
מ. קירשבלום וע. שפירא.

נעדרו חברי הועדה: השרים א. אוזן, א. ידלין, ש. פרס וי. רבינוביץ.
נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, מ. בראון, א.ל. דולצ'ין,
ר. יגלום, ח. פינקלשטיין,
י. קלארמן וא. שנקר.

ש. אבני	- משרד השיכון
ד. אריאל	- משרד החוץ
אלוף א. אורלי-מתאם	הפעולה בשטחים
י. אדמוני	- הסוכנות היהודית
א. בידץ'	- מינהל מקרקעי ישראל
ח. בראון	- לשכת שר החוץ
ח. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
ר. זאבי	- משרד ראש הממשלה
א. ישראלי	- משרד השיכון
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	- משרד הבטחון
ח. צובן	- משרד החקלאות
ש.ש. שירן	- משרד האוצר
ש. שטנר	- משרד האוצר
י. שמיר	- הסוכנות היהודית
אל"מ מ. שגב	- צבא הגנה לישראל

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום: הת/10. א. הקמת ישובים חדשים;
ב. תקן בדבר תנאי התיישבות התחלתיים של יישובים חדשים.

./הקמת

בפרוטוקול זה 28 דפים

כסא: גלילי יונתן.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

שאלות

מר י. צור:

אני משתתף בוועדה זו כבר שנים רבות. הנוהג
שהיה מקובל שבראשית אפילו עצם קיום הישיבות

לא היה ידוע, שאל לדבר על כך ששום דבר שהיה מדובר עליו בישיבות לא היה בא
לידי גילוי ופרסום. לאחרונה אני נוכח לדעת שמתפרסמים לא רק דברים הנאמרים
והנדונים בישיבה אלא עוד לפני הישיבה נעשית פעולה גדולה של פרסום על מה
שידון בה. אני חושב את הדבר הזה למזיק מבחינת ביצוע התכניות שלנו, מבחינת
גילוי הלב בדבריהם של החברים. אני שואל את היושב-ראש אם על חברי הוועדה
לא חלה ההתחייבות לשמור את הדברים ולא לפרסמם, כמו שהיה קודם, והם פנימיים
בלבד.

עד כה הפרסומים לא היו נכונים.

מר ר. וייץ:

זה לא משנה.

מר י. צור:

אני מבין שהשאלתה מוגשת ליושב-ראש מבחינה

היו"ר השר י. גלילי:

פורמלית, שאם לא כן נקל להצביע מה היא הכתובת

שאליה השאלתה הזאת יכולה וצריכה להיות מוגשת, מבלי שאני בא לנקוב בשמות.
אני חושב לדבר מחבל בתכניות ההתיישבות שלנו, בוודאי שלא בכוונה, כל פרסום
מוקדם בנושאי הדיון של הוועדה הזאת, לא כל שכן סימוך אתרים בטרם ^החלטה ובטרם
פעולה, דבר אשר מזעיק גורמים עוינים. אני מפציר בחברים בכל לשון של הפצרה
להמנע מפרסומים, אחרי ישיבה ולפני ישיבה, מן הסוג שהיה הבוקר ברדיו. באמצעי
התקשורת והעתונות היו סיפורים מפורטים על 29 ישובים ועל עמדות ותכניות שונות,
והדבר הזה גורם נזק כבד מאין דוגמתו.

היו"ר השר י. גלילי:

אם אמנם המצב החדש הזה ימשך, אצטרך לשקול ולהביא לוועדה הצעות באיזה אמצעים לנקוט

כנגד התופעה הזאת.

השר ש. רוזן:

במשך חודשים מתפרסמים דברים על תכניות שאינן ידועות לי, לדוגמה: סביב עיבויה של ירושלים לא היה דיון אבל יש פרסומים שונים.

היו"ר השר י. גלילי:

מן הלשכה שלי לא היה אף פרסום אחד.

המשך הדיון בהצעות הוועדה הבין-תנועתית להתיישבות (ישובים במבנים זמניים והאחזריות נח"ל)

היו"ר השר י. גלילי:

היתה ישיבה של הממשלה שבה נדונו תכניות ההתיישבות החדשה. פתחו את הדיון בישיבת

הממשלה, יושב-ראש הוועדה הזאת, מנהל המחלקה להתיישבות שבסוכנות, ושר השיכון לגבי הישובים העירוניים שבתחום הסמכות של משרד השיכון, וכך השר צדוק, בתפקידו כיושב-ראש ועדת השרים לירושלים. חברים אחרים בממשלה העלו הצעות מעצות שונות בדבר תכניות התיישבות לעתיד ובדבר סדרי עדיפויות.

אני מתכבד להודיע, בראשית הישיבה הזאת,

בדבר השיטה שבה אני מתכוון לנהוג. אין בדעתי להביא לוועדה תכנית התיישבותית כוללת. בדעתי להביא לוועדה רק הצעות שהן בשלות לביצוע. אני לא אכחד שיש לי גם נימוקים שעיקרם בשיקול דעת מדיני, שמחמת הנימוקים האלה אני מעדיף להימנע מלהביא לדיון תכניות התיישבותיות כוללות. המצב היה אחר אמלא הדיונים שלנו היו פרוצים לכל פרסום. אבל יש לי סיבות נוספות להימנע מלהביא תכנית התיישבותית כוללת והיא, שלגבי כמה אתרים מתוכננים הנתונים עדיין לא בהירים כל צרכם.

המשאבים הכספיים עדיין אינם בידינו ולכן על-ידי הדיונים בתכנית כוללת עלול להגרם נזק, יהיה מלל, יהיה אולי סיפוק מן המלל הזה אבל התיישבות לא תהיה מזה.

היו"ר השר י. גלילי:

לכן, השיטה שאני מתכוון לנהוג בה, והמוסכמת

עם שר החקלאות ועם המחלקה להתיישבות,

וגם באתי על כך בדברים עם ראש הממשלה ושר החוץ, תהיה להביא לוועדה הזאת רק הצעות שהן בשלות לביצוע בסמוך להחלטה.

השר א. עופר:

סדר היום של הישיבה הזאת מנוגד לכך.

היו"ר השר י. גלילי:

לא. מיד יתברר לכם מה אני מביא לישיבה

היום.

התחלנו בדיון בהצעה של הוועדה הבין-תנועתית,

בראשותו של מר גבתי, והמחלקה להתיישבות. הם הניחו לפנינו אז רשימה של

28 - 29 ישובים והסבירו לנו את העניין. אני מפרק את החבילה הזאת, מאותן

טיבות שמניתי קודם: (א) מפני שאינני נוטה לדיון בתכנית כוללת; (ב) מפני

שיש כמה אתרים התיישבותיים שהנתונים עדיין אינם בשלים להכרעה; (ג) מפני

שאני מוכרח להשאר בגדר האפשרויות של המשאבים הכספיים ואינני רוצה בהחלטות

בעלמא שאין אחריהן ביצוע.

לכן, לישיבה היום אני מביא הצעה להחלטה,

שמר אדמוני יסביר אותה על המפה. כוונתי להחלטה על א הקמת ארבעה ישובים

מתוך הרשימה שהציגו לפנינו בשעתו מר גבתי ומר אדמוני, שצריכים לעלות במבנים

זמניים, במימון משולב של אשראי מטעם התנועות ההתיישבותיות והמחלקה להתיישבות.

ארבעת הישובים המוצעים להחלטה היום, הם: ישוב בטורען בגליל, שני ישובים

באיזור בית חורון, ועציון ד'.

כזכור לחברי הוועדה, החלטנו על הקמת ששה

ישובי עולים. גם ישובים העולים הללו, ששה במספר, כלולים ברשימה אשר הובאה

לפנינו על-ידי מר גבתי ומר אדמוני והדבר התעכב מחמת טעמים תקציביים.

היו"ר השר י. גלילי:

בהתאם להחלטת הוועדה, באתי בדברים עם
השרים הנוגעים בדבר, שר האוצר ושר השיכון,

ובדיון שהיה אתמול עם שר השיכון - אחר-כך לקחנו דברים גם עם שר האוצר -
לאחר שהממונה על התקציבים דיווח לשר האוצר - מסתמנת הצעה שבכל זאת נוכל
להתקדם בהגשמתה = ששת הישובים האלה, על-ידי הסדר בין האוצר ובין הסוכנות,
שהסוכנות תקדים כ-30 מיליון לירות מכספיה לאוצר על-מנת שאפשר יהיה להתקדם,
ואז מהיה לנו, נוסף לארבעת הישובים, מסגרת של עוד ששה ישובים שכבר החלטנו
עליהם אלא שהדבר מתעכב מטעמים תקציביים.

השר מ. קול:

הם כלולים בתוך ה-29.

היו"ר השר י. גלילי:

כן, ואושרו על-ידי הוועדה.
הערה אחרונה: אני עומד בדיון עם שר האוצר
בנושא של מספר האחזיות נח"ל באותם אתרים שנזכרו בדיונים קודמים. כאשר הדבר
יהיה בשל לביצוע, אביא אותו לוועדה.

השר י. רפאל:

אני מבין שהיושב-ראש אומר שחסרים נתונים
ומאחר שהבעיה התקציבית לא נתבררה הרי מתוך
תכנית כוללת הוא מביא היום להחלטה עשרה ישובים - ארבעה ועוד ששה.

היו"ר השר י. גלילי:

על ששה כבר החלטנו.

השר י. רפאל:

אינני יכול לטעון נגד חוסר נתונים. אבל
אני רוצה לומר ששלקראת כל ישיבה של הוועדה

אנחנו
הזאת/יוצרים ציפיות בתוך הציבור, בעתונות ובכלי התקשורת.

היו"ר השר י. גלילי:

במלה "אנחנו" אתה כולל גם אותי.

השר י. רפאל:

אני כולל גם את עצמי.

היו"ר השר י. גלילי:

את עצמך אתה רשאי, אבל לא אותי.

השר י. רפאל:

אם כן, נוצרות ציפיות.

אלא שהתכנית הולכת ומתבצעת צעד אחרי צעד

ואנחנו מפרקים אותה לאסימונים ללא השגת הרושם המצטבר.

הערה אחרת: אני חושב שהיושב-ראש ויתר החברים

מודעים לכך שאנחנו עומדים בפני תכנית כוללת אבל דנים על ישוב פלתי או אלמוני.

כשאינני רואה את התמונה השלמה וכאשר מביאים רק חלקים חלקים, פירוש הדבר שאין

כל אפשרות לכוון ולקבוע אחרי שיקול דעת לטובת ישוב זה או ישוב אחר.

אני רחוק מלזלזל בנימוקים פוליטיים שנעורר

ללא צורך ובלחצים עלינו, אבל יכול להיות שבפזרום סגור ומצומצם יהיה מיפוי

כללי. אני מבין שאי-אפשר לבצע את כל הדברים, אבל שיהיה מיפוי כדי שנדע שבעוד

זמן מה הדברים יגיעו לביצוע. במקרה כזה קל לי יותר לצרף קולי או דעתי לישוב

זה או אחר, כי אני יודע שבכך אני תורם בקביעת עדיפות איזו שהיא.

אני שואל את היושב-ראש מתי תדון הוועדה

על התכנית שבחלל האוויר, כוונתי לתכנית בדבר עיבוי ירושלים. יש חברים אשר

רואים את השאלה הזאת כעומדת במקום עדיפות מסויים לגבי דברים אחרים.

לפי כל הליכי הפרוצדורה הגשתי הצעה לסדר

היום בעניין שגב. אני מבקש שהדבר יובא לדיון כאחת הישיבות.

השר ז. המר :

אני מבקש להתייחס לדבריו של השר רפאל. אני חושב שיש מקום להפריד בין אישור עקרוני ובין יכולת ביצוע. כלומר, הרבה יותר טוב וחשוב שהוועדה תמליץ על תפיסה מדינית כללית של ההתיישבות, כפי שהיא רוצה, ואפילו בגלל העדר אמצעים אי-אפשר לבצע אותה כיום, מה גם שנאמר שיש תכניות. למשל, כאשר הוגשה תכנית גבתי היא הוגשה כתכנית כוללת שיש בה תפיסה התיישבותית מדינית לשנתיים הבאות. אולי צריך לדון על תכנית מקיפה. דווקא מפני שאין אמצעים רבים חשוב לדעת מה התפיסה הכוללת. למשל, מדובר היום על ארבעה ישובים שאחד מהם הוא טורען. אני שואל: אולי דווקא בגלל המחסור בכסף כדאי להקדים משהו אחר? אני מבין שלא מוצעות הצעות לא חשובות, הכל חשוב, השאלה היא מה דחוף יותר לעשותו היום מפני שמחר יהיה יותר קשה. לדעתי, איש איננו מפקפק בכך שלגבי הגליל לא יהיה מחר קשה יותר לעשות מאשר היום, אבל עלול להיות קשה יותר לעשות מחר כאשר מדובר על מקומות אחרים. במצב שלנו של חוסר אמצעים, הרי כל ישוב שמוקם מונע הקמתו של ישוב אחר ולכן הוועדה צריכה להחליט על התמונה הכוללת ולפי זה להחליט על הישובים שיוקמו.

אני מציע שנדון קודם במדיניות הכוללת ואז נקבל תכניות שונות ונדון בהקמת הישובים.

היו"ר השר י. גלילי :

אנחנו יכולים לבלות את הישיבה כולה - ובילוי זה דבר דו-משמעותי, זה גם נעים וזה גם בלאי של זמן - ולא להגיע לשום דבר. אני עומד על כך שקודם כל יחליטו בחיוב או בשלילה על ההצעה שאני מביא היום, ואחרי זה אנסה להשיב על ההשגות שהיו פה לגבי דרך עבודתה של הוועדה, ונחליט אם מקבלים את השיטה שאני ממליץ עליה או שממליצים על שיטה אחרת. אם אין התנגדות, אתן את רשות הדיבור למר אדמוני. אם יש התנגדות - אעמיד את הדברים להצבעה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להציג ארבעה ישובים שהצגתי בישיבה

הקודמת כחלק מהתכנית היותר גדולה שהצגנו,

ובעצם זה חזרה על חלק מהישובים שהוצעו להקמה במבנים זמניים במהלך שנת התקציב הנוכחית, 1976.

הישוב הראשון שאנחנו מציעים להקים הוא ישוב

על גבי הטורען, הרכס המצוי מצפון לכביש נצרת-טבריה וממערב לכביש צומת גולני-

עילבון. על גבי ההר הזה יש שטחים לא מבוטלים שבבעלותו של המינהל, ורק קטעים

קטנים מאד שלא בבעלותו ואין כל קושי למקום בשטחים שבבעלותנו לפחות שני ישובים.

בשלב זה אנחנו מציעים להעלות ישוב ראשון. במחשבה הראשונה חשבנו שזה ישוב שעיקר

קיומו יהיה על תעשייה. עכשיו נראה שאפשר לשלב ענפים חקלאיים, שיחבסו על עודפי

קרקע של ישובים בגליל התחתון. אנחנו מכינים סקר ראשון בעניין זה. מבחינת היעוד

התנועתי, אנחנו רואים את הישוב הראשון שיקום על ההר הזה כקיבוץ מסונף לקיבוץ

הדתי. היות ומדובר על מתקנים זמניים, בשלבים ראשונים, נעזר בקיבוץ לביא, גם

מבחינת התעסוקה ומבחינות אחרות. באנו בדברים עם אנשי קיבוץ לביא וקיבלנו תמיכתם

המחייבת למהלך הזה. נמצא שבמסגרת התקציבית המצומצמת, המוסכמת בינינו ובין

התנועות ההתיישבותיות נקים את המחנה הזמני. כאמור, אנחנו יכולים למצוא את

התעסוקה הדרושה ולהתחיל להקים פה קיבוץ ראוי לשמו. לא צריך לעמוד על חשיבותו

של המקום, השולט על עמק בית נטופה ועל העמק שבו עובר הכביש בין נצרת וטבריה.

שני הישובים האחרים נמצאים באיזור חורון.

בזמנו כבר חשבנו על הישובים האלה, הצענו הצעות אלא שהן נדחו מפעם לפעם.

יש שני גרעינים עקשים אשר מעוניינים בהתיישבות ואחד מהם ממתין כבר שנתיים וחצי

לאפשרות הזאת. מדובר בגרעין טוב של משפחות עם נשים וילדים. אחרי הסכמת

הממושכת היינו רוצים לאפשר לו להתיישב במקום.

מר י. אדמוני:

מדובר על מושב שיתופי מבוסס בעיקר על תעשיה

אבל יהיו בו גם ענפים חקלאיים, בעיקר ענפי

חצר כמו: גידול פרחים. מכל מקום, הוא יהיה מבוסס בעיקר על תעשיה. הגרעין

מוכן לעליה מיד במבנים זמניים. תעלינה לפחות שלושים משפחות עם ילדים.

אנחנו רואים חשיבות ביישוב היושב על הצומת של כביש לטרון רמאללה, בדיוק במקום

הברך שעולה דרך ביק חורון עליון ובית חורון תחתון. הוא יושב גם על הציר של

הדרך העתידית שצריכה להיות דרך מקבילה בין ירושלים ובין ההר, בין לוד ~~בין~~

דרך בית חורון. חורון ב' היא בתחום הקו הירוק.

חורון ג', אשר מוצע כמושב חקלאי מבוסס על

קרקעות שנותנים לו מושבי איזור ירושלים ממאגר הקרקע בעמק אילון ובסביבות

בית-חרושת נשר ברמלה. הוא מצוי בין שני הקווים הירוקים באיזור לטרון, מה

שהיה קרוי "שטח ההפקר". גם כאן יש קבוצה של משפחות צעירות ~~לשם~~ נבחרות,

כולם בני מושבים באיזור ירושלים, אשר רוצים לעלות למקום הזה.

לגבי חורון ב' יש החלטה של ועדת גבתי על

הקצאת המשבצת ל"עובד הציוני". אין עדיין החלטה סופית של הוועדה לגבי הקצאת

חורון ג' לגרעין של בני המושבים מפני שיש משאלה של פאג"י.

יש חשיבות להחלטה מיידית היות ומדובר במשפחות

עם ילדים וצריך לעשות הכנות כדי שיסוד המקום יהיה לפני התחלת שנת הלימודים

על-מנת שאפשר יהיה לפתוח שם את שנת הלימודים בזמן.

היישוב הנוסף שאנחנו רוצים להציע, ולגמרי

במקרה מדובר על עוד קיבוץ שיהיה מסונף לקיבוץ הדתי. מכיוון שרצינו ללכת גם

לטורען והיות ואנחנו רוצים לעבות את האחיזה בגוש עציון, מדובר על קיבוץ נוסף

בגוש עציון, עציון ד', שהובא לפני הוועדה מספר פעמים. הקיבוץ יהיה בדיוק כמו

שני הקיבוצים האחרים במקום.

מר י. אדמוני:

בישיבה של הוועדה סיפרנו על הנכונות של

הקיבוצים הקיימים להתחלק במאגר הקרקע

והמים עם הקיבוץ הזה שיהיה שילוב של משק שקיומו על החקלאות ועל התעשייה,

והוא ישתלב בגוש הזה אשר גילה עוצמה גדולה גם מבחינת האוכלוסיה שלו וגם

מבחינת הפיתוח הקיים.

מר י. צור:

האם זה קרוב לכביש חברון?

מר י. אדמוני:

זה על כביש חברון, ממזרחו, מול המחנה

הצבאי.

יש עוד ישוב אחד שצריך להחליט עליו, הוא

לא במערכת הזאת של ישובים זמניים. זה הישוב הראשון באיזור רמת הנגב, והוא

המושב השיתופי "אשלים". גרעין החלוץ נמצא במקום. מדובר על העברת הגרעין

לאיזור רמת הנגב, שמה עשרים ושתיים שנים לא הוקמו בו ישובים חדשים.

באנו גם לוועדה הזאת וגם לוועדות אחרות ואמרו שצריך לחדש את תקופת ההתיישבות

באיזור הזה.

השר א. עופר:

לפי זה יש חריגה מארבעה ישובים, כי מדובר

על חמישה ישובים, אבל אינני חולק על כך.

✎

אין לי התנגדות למגמה שבישובים שצויינו כאן אם כי אשר למיקום - אנחנו לא

קובעים את המיקום המדויק של הישוב. מכל מקום, אני מבקש שהמיקום לא יסגור

אופציות אחרות, ואני מתכוון בעיקר לגוש עציון. מדברים בסביבה ההיא על ישוב

עירוני כזה או אחר ואם אנחנו קובעים את המקום, בזה אנחנו קובעים גם מה לא

נוכל לעשות. אני מבין שאצה לנו הדרך אבל אני חושש שמא נעשה קיצורי דרך

שאינני בטוח אם נוכל לעמוד בהם.

כל המבנים המוצעים הם במבנים זמניים, אפילו

או האהזויות בגולן, לדוגמה, ואומרים שאין צורך בתקציב כי מדובר בקאראוניס.

אבל, כידוע, החורף בגולן קשה, ויש המתחילים לדבר על תנאים גרועים למתנחלים.

עם "אשלים" ועם ההחלטה של היום אנחנו מגיעים ל-14 ישובים זמניים. בעבר, גם

כאשר החלטנו על ישוב ואמרנו שזו האחריות נח"ל התחלנו כבר לבנות את מבני הקבע

שיהיו חלק מן הישוב ואם כי לא אזרחנו את המקום יכולנו לומר שאנשים מתגוררים

בתנאים אנושיים. עכשיו מדובר על 14 ישובים במבנים זמניים, מתי נהפוך אותם

למבני קבע? שום ישוב איננו במסגרת התקציב של השנה ויש לי ספק אם יהיו בתקציב

של השנה הבאה. שש ~~ה~~ הישובים לעולים הם כולם בתקציב של השנה הבאה. היום יש

רק הסדר כדי להתחיל לבנות אותם השנה, אבל הכל מבוסס על הסדרים חלקיים. אני

מבקש להזהיר את עצמנו ולומר שאנחנו אמנם מתקדמים אבל למעשה לא עושים את העבודה

מפני שהיקף כזה, לפי מה שמקובל היום לפני הקיצוץ, פירושו לקבוע את ~~ה~~ ישובי

הקבע במסגרת של היקף אופטימי לשנתיים הקרובות, אם לא ליותר מזה ואז אנחנו

סוגרים אופציות אחרות. אנחנו אמנם רצים, אבל זה החלק בנו. יהיו לנו 14

ישובים במבנים זמניים, כולם במקומות קשים, כולם חלוצים אבל אנהנו נישאל:

כך אתם מחזיקים אותם? ואני חושש שמה שאנחנו עושים יכתיב לנו את התקציב לתקופה

של לפחות שנתיים. אני רוצה שחברי הוועדה יידעו שאמנם מאשרים ישובים בקצב

מהיר אבל למעשה לא מאשרים דבר אלא תפיסה של מקומות.

דברי יהיו מורכבים מכמה יסודות. הנושא הוא רציני

מאד. אינני מכיר הרבה נושאים רציניים יותר מאשר

ההת' י' שבו'ת.

הדברים אשר השמיע השר עופר הם מדאיגים מאד. כלומר,

אֵינְנִי מְבַקֵּר אֶת הַשֵּׁר עוֹפֵר, הוּא נָתַן מִידֵּעַ מֵהֵימָן וְאַחֲרָאִי וְהִיטִיב לַעֲשׂוֹת בַּהֲבִיאוֹ אוֹתוֹ

לידיעתנו.

השר י. אלון:

אם זה הפירוש הכספי לגבי התיישבות חדשה, פירוש

של דבר שממשלת ישראל והנהלה הציונית, שני

המוסדות העליונים הללו חדלים, לתקופה לא קצרה, להיות מוסדות מיישבים. זוהי בשורה נוראה, בלי כל קשר לוויכוח המדיני היכן להתיישב והיכן אין להתיישב. אני לא סבור שההרכב הזה מספיק כדי לקבל החלטות תקציביות לא מטעם הסוכנות ולא מטעם הממשלה, אבל המידע הזה מבהיל. בכל-זאת אני מציע להקים את הישובים אפילו על בסיס של שיכון ~~ל~~ זמני, מתוך הנחה שנצטרך לתת דעתנו איך לחדש את התנופה ההתיישבותית המתוכננת של המוסדות המיישבים.

שנית, אינני אומר שאין הגיון, למשל, בדברים

שהשמיע שר הדתות על רצונם של חברים ועל רצונה של הוועדה להיות במצב שתוכל לקבוע לוח עדיפויות מתוך תפיסת אב. מאידך, אנחנו פועלים בתנאים מסויימים ואני חושש שעל-ידי אימוץ של תפיסת אב נצטרך לקבל החלטות אשר תכבדנה על המדיניות, מבלי שהן תוספנה להתיישבות אפילו לא חצר אחת. לדוגמה: אני מתנגד להקמת ישובים באיזורים המיושבים בערבים ביהודה ובשומרון. אני בעד הקמת ישובים באיזורי בטחון ביהודה ובשומרון, אבל אין לי כל ענין לקבל החלטה שלילית באופן פורמלי, לא בוועדה ולא בממשלה. אם ללכת לפי זה - אנחנו חייבים להכנס לדיון שהממשלה סיכמה שלא לסכם בו. אני חושב את כל הדיון ההוא למיותר פרט לבעיה שנכפתה עלינו על-ידי סבסטיה. זה דיון שגרם לנו נזק עצום. מיד אחרי הצהרים, לפחות 12, אם לא 15 שגרירויות תירצנה לדעת מה נעשה כאן. אינני אומר שהגישה הביקורתית של העולם צריכה להרתיע אותנו להתיישב, להיפך, צריך להתיישב. אבל מאידך אינני סבור שזו מצווה גדולה להעמיס מכשולים והכבדות על מעשה ההתיישבות. מה שמדאיג אותי הוא שהאמריקאים, לאט לאט, אחרי חמש - שמונה שנות שתיקה בנושא ההתיישבות אינם מחמיצים הזדמנות להביע את ההתנגדות שלהם, ואחרי הבחירות נעמוד אתם בוויכוח מיותר.

אם כך, אתה מקבל את התכתיב לפני הוויכוח.

השר י. רפאל:

השר י. אלוף:

אני סופר עד עשר כדי לא להשיב ~~לדבר~~ לך כגמולך.

אני מוחה באזני חברי הוועדה על הדברים שאמר

השר רפאל נגד דברי.

אין ישוב שקם בשטחים המוחזקים, מיד אחרי

מלחמת ששת הימים ועד היום שלא הוקם על-פי יוזמתי או לפחות בברכתי, ואינני עושה פארפרזה מדברי וייצמן בקונגרס הציוני על כל רפת בנהלל. בוויכוח שהיה בממשלה על ענין "קדום", אני כשר החוץ, לא הבאתי אף נימוק קיצוני אחד והתשובות ששמעו ממני ממשלות ושגרירים על זכויות ההתיישבות שלנו במקומות שנרצה, לא שמעו מאז קום המדינה, מאז ימי בן-גוריון עד היום הזה, כולל ענין ירושלים, ואינני מוכן לשמוע הערות כאלה ולקרוא אותן למחרת בעתונות.

אני מציע לעצמנו לנהוג על פי המסורת הציונית

הגדולה והקונסטרוקטיבית, שתמיד עמדה בסתירה לעמדה הרביזיוניסטית, שלא ~~הפגנה~~ הפגנה דרושה אלא המעשה הציוני.

יכול כל חבר בוועדה להציע הצעה על-פי תפיסתו.

יכול השר המר לומר: אני מציע שבמקום להקים ישוב בטורען נקים אותו ב"קדום". נצביע ונחליט. אבל אינני מציע שנעשה היום את מה שהממשלה לא עשתה, לא ללא ולא להן. אני מעוניין שלפחות במה שמוסכם נבצע מהר וניצור עובדות גם כלפי עצמנו ואז גם שר השיכון יוכל לדבר בשם היושבים בקאראוונים ולקבל בשבילם שיכון.

אשר להצעות עצמן: כל אחד מהישובים האלה הוא

חשוב. מה שאמרתי לגבי התכנית הכוללת, הכל-ארצית, כולל גם עיבוד של ירושלים. בואו נעבה את ירושלים, בואו נעבר את ירושלים אבל נפסיק לדבר על כך בפומבי, כי אנחנו מזמינים על עצמנו על-ידי כך צרות מיותרות. האם יש חילוקי דעות שכביש בית-חורון-עטרות צריך להיות בידינו? אין. אז נחליט מה מקימים שם ונפסיק לדבר במונחים גלובליים שמוכרחים לזמן על ראשנו צרות ללא צורך. אני בעד המעשה אבל פחות להתווכח על זה. אילו יכולתי להטיל על ועדת השרים הזאת כללים כמו בוועדת השרים לבטחון - הייתי עושה את זה, כי המעשה ההתיישבותי חשוב ממדרגה ראשונה.

השר י. אלון:

אשר לעצם ההצעות: אני מחייב את כולן, ויש לי רק ספק אחד, לגבי הישוב בטורען. אם אנחנו נסתפק בגליל בהפקעה של קרקעות בלי שניישוב אותן, יחול עלינו הכלל הנורא של אכילת הדגים הבאושים ומן העיר מגורשים. שר השיכון דיבר על כך, ובצדק, בישיבת הממשלה, ואני חוזר על דבריו. אני מודאג שאם כעבור איקס חודשים או שנים, אחרי שהפקענו קרקעות, לא נקים את הישובים הדרושים, זה יהיה מצב בלתי נסבל ואני חושש שנצטרך להפקיע אותן פעם שניה, ולא פורמלית על-ידי חתימה אלא על-ידי אמצעים פיסיים. נכון שזה בתחום ישראל, אבל מבחינה ציבורית זה יהיה קשה יותר ויותר. הגליל צריך להיות מיושב ואל נהפוך את הישובים בגלל ובנגב לדבר חסר ערך, כאילו מי שהולך לגליל את לנגב צריך להתנצל על כך.

האם אני צריך להוסיף מלים בדבר חשיבות החורונים? צריך לאשר את זה. מה הספק שלי? הספק שיש לי הוא לגבי המיקום של משק נוסף בגוש עציון. גוש עציון הוא גוש, שהלואי כמה ישובים ברמת הגולן ובבקעת הירדן היו מגיעים להישגים חברתיים וכלכליים שהגיעו אליהם בגוש. זו תפארת התיישבותית. כמנוף במאבק המדיני להכללת הגוש בתחומי שליטתנו - יש דבר יפה. תוספת של נקודה במרובע הזה היא חשובה כמו כל ישוב אבל אין היא קובעת את גורל הגוש. לעומת זה מדבר יהודה, פרט למצפה שלם, שהוא מקום מקסים, ולקרית ארבע שהוא בגבול בין האיזור המיושב והמדבר, אין לנו אחיזה. יש מאחז בתקוע. לא מזמן, לפני כמה חודשים, השר גלילי, צדוק ואני ביקרנו באיזור ההוא. זה היה אחרי הצדרות שלי של כמה שנים שלא ביקרתי שם. מה אומר לכם, חשכו עיני, כמה בתים ערביים קמו והם מתקרבים יותר ויותר למתחם של המאחז ואיזור ההרודיון הופך להיות ערבי, וזה לא בשטח בגליל ששם אין "בעל בית", זה איזור צבאי. זה ממשל צבאי. אני אומר לכם שהמדבר הריק מתמלא, והוא חשוב והוא חיוני.

השר י. אלוך:

אני לא מתנגד לקיבוץ בגוש, אדרבא, אבל

אני בעד שנמקם אותו לא בגוש עציון אלא

נפתח גוש חדש באיזור תקוע-הרודיון, כי זה מחדיר אותנו פנימה לתוך שטח מבוחר
וחשוב.

השר מ. קול:

קודם כל רצוני לברך על השיטה שמציע היושב-

ראש לדיון. שמענו על התכניות מפי מר גבתי.

מי שרוצה לערער על מפת ההתיישבות שהלכנו בה עד עכשיו צריך ללכת לממשלה, כי
הוועדה הזאת איננה ועדה לקביעה מדינית. הממשלה לא החליטה לסטות מהדרך שהלכנו
בה עד כה. הממשלה לא החליטה להקים ישובים באיזורים של התיישבות ערבית צפופה
ולא בגב השומרון, להיפך: ראש הממשלה אמר בפירוש ששום ממשלה בישראל לא הלכה
בדרך הזאת, כולל ממשלת הליכוד, ולא הוחלט אחרת. מי שרוצה אחרת - שיביא את
הענין לפני הממשלה ולא יעסיק את הוועדה הזאת בוויכוח מדיני.

הצעתו של היושב-ראש ללכת בשלבים, לדעתי

היא דרך טובה.

הדברים שאמר שר השיכון הם חמורים, אבל

אני מציע לבדוק את העדיפויות גם אצל שר השיכון. נדמה לי שהבנייה ב-14 הישובים
מחיר יהיה כמו שכונה גדולה בעיר במרכז הארץ. הם בונים שכונות.

השר א. עופר:

איזו שכונה אנחנו בונים במרכז הארץ?

השר מ. קול:

אתם בונים אלפי דירות במקומות שונים בארץ,

לא רק אלפים אלא עשרות אלפים. אני מציע

שלא נחדד ראייה דווקא על מאות הבתים שצריך להקים בהתיישבות.

השר א. עופר:

אני מציע לשר התיירות לבדוק את הדברים

שהוא אמר.

השר מ. קול:

הבנייה בישובים מהווה אחוז קטן מאד בתקציב

השיכון. למה צריך לחדד את הדברים כאילו

"כבשת הרש" של מאות הבתים בישובים האלה היא הבעיה של תקציב השיכון. זו לא הבעיה. צריך לחסוך בבנייה במקומות אחרים ולהקים בתים בישובים, אם לא השנה - בשנה הבאה, והבעיה והוויכוח לא צריכים להתרכז סביב ההתיישבות. מדובר על 14 ישובים נניה שבכל ישוב 20 בתים, בסך-הכל כ-350 בתים בישובים האלה כהתחלה, ואפילו יהיה מדובר על 400 בתים, איזה ערך יש להם בתקציב הגדול של משרד השיכון, שדווקא פה ממקדים את הנושא. אני מציע לשר השיכון חוש פרופורציה בעניינים אלה. הוויכוח הוא לגיטימי, אבל לא בנקודה זו.

ההצעה אשר הועלתה על-ידי שר הסוּפֶּה היא ^{דבר}חדש.

לא הוצעה בשעתו על-ידי ועדת גבתי. אני לא מוכן שנדון על זה היום לפני שנלמד את הדברים. מה שיושב-ראש המועדה הציע, אלה דברים ברורים וידועים שהובאו לידיעתנו ואני מציע לקבל אותם. אבל דבריו של שר הסוּפֶּה מתייחסים לגבי איזור חדש, ואם מדברים על איזור התיישבותי חדש - אני רוצה ללמוד אם זה תואם את הקווים הכלליים שאנחנו מדברים עליהם כל הזמן.

הקיבוץ הדתי מעוניין בדרך כלל בגוש התיישבותי

ולא בישוב בודד. צריך להחליט איזה גוש רוצים להקים במקום המוצע על-ידי שר החוץ, ואם אמנם רוצים להקים שם גוש. אני יודע שתקוע הוא מקום חשוב מאד, נביא חשוב מאד בא מתקוע, אבל אני רוצה ללמוד את העניין.

אני מבקש ~~לדעת~~ להציע שנקבל את ההצעה של

היושב-ראש, היום, ולא נעכב.

אני מציע שנסכם בדבר ששת הישובים לעולים,

שהוחלט עליהם. חשוב לעודד את העולים הרוצים ללכת להתיישבות. אני סבור שמשרד השיכון עושה עבודה מצויינת בהתיישבות. ראיתי את הבתים האלה.

השר מ. קול:

אנחנו חוזרים ומדברים על כך שלא בריא לדבר על תכניות גדולות אבל לאחרונה אני קורא על תכניות גדולות בדבר הקמת ערים עד שנראה כאילו מכל שרוול יוצאת עיר. יש עיר בקו שבין מעלה אדומים לים המלח, ויש עיר בגבעון. אני מציע שנחסוך את הדיבור הזה על ערים שאנחנו עומדים להצמיח, כי זה מעורר תקוות ובעיות ואין לנו צורך בזה עדיין. ברור שלפי התקציבים שלנו זה לא אקטואלי. אני מציע שנחסוך בבניית ערים מן הסוג הזה.

השר ז. המר:

רצוני להתייחס לכמה מחשבות שהעלה שר החוץ, רק בהקשר למה שאני רוצה להציע. השאלה של עדיפויות אשר עומדת לפנינו איננה שאלה של חלוציות יתרה או פחותה. מי שיושב בגליל הוא לא פחות חלוץ ממי שיושב במקום אחר. השאלה היא מדינית: מה דחוף יותר. השר אלון מדבר על גוש עציון כעל עובדה, ולכן לדעתו לא צריך להוסיף שם. הייתי אומר שטענה זו אפשר לטעון גם לגבי הגליל והנגב. הדוגמה של טורען איננה רלבנטית לנושא ההפקעות, אולי להיפך: אפשר להראות לערבים שאנחנו מקימים ישוב על אדמה לא מופקעת.

אני מדבר על דברים שהוועדה מסכימה עליהם,

ברובה, אבל היא צריכה להחליט, אלא שיכולת הביצוע מוגבלת, וכל עוד לא תהיה החלטה ממשלתית שזה לא מוגבל יכולה הממשלה להחליט שהיא מקצה להתיישבות אמצעים על-חשבון דברים אחרים. כל עוד שהממשלה לא מחליטה כך, הרי אם אמנם נכון שבעוד כמה חודשים יהיה קשה להקים ישובים - ולא כאשמה שאנחנו מקבלים תכתיבים אמריקאים - נמצא שמרווח הזמן שלנו קטן ואם אנחנו לא עושים עכשיו, כי אז עובר זמן ואז נוכל לעשות פחות.

השר ז. המר:

כל מה שמקימים בתוך הקו הירוק, עם כל

החשיבות שבו, סוגר אפשרות לעשות במקום אחר

מחוץ לקו הירוק, אולי במקומות שעליהם תהיה הסכמה מירבית. שר החוץ הזכיר את איזור תקוע. אפשר להוסיף את איזור כוכב השחר, שגם אותו אני רואה כדחוף מבחינת הקושי שלנו לבצע בו אחר-כך. מה קובע את הקמתם של ישובים היום? אני יודע שיש גרעינים הממתינים למקומות שונים, אבל לא לפי זה צריכה להיות ההחלטה שלנו, אלא לבצע קודם דברים שמחר עלול להיות מאוחר לבצעם.

אשר לדבריו של השר קול. יתכן שקשה לדבר על

ערים, מצד שני, לגבי אותם שטחים שאין עליהם מחלוקת ושרוצים ליישבם בצורה מסיבית, צריך לחשוב על שכונה עירונית כדי לתת למשפחות יותר מבוגרות לעשות, למשפחות שאינן יכולות להיות בתנאים חלוציים או כפריים. אם נחליט על מקום שבו תקום שכונה עירונית, אני יודע שמאות משפחות מוכנות לעבור ממרכז הארץ לשם. לכן, הדבר הזה יש בו דחיפות ולפיה צריך לנהוג.

אם היו מאשרים תכנית כוללת של 29 ישובים,

הייתי נאלץ להתנגד לה, עם כל הכאב שהיה נגרם לי, כי אני יודע מה היא סוגרת.

השר ח.י. צדוק:

אני בעד אישור ההצעות שהביא היושב-ראש.

אני רוצה להעיר כמה הערות. בישיבה הקודמת

שלנו דיבר מר גבתי על המגמה לחזור, במידה מסויימת, לתנאי צנע בהתחלות של התיישבות ולסגת קצת מהתיישבות בתנאי דה-לוקס, בשלב ראשון, שלפיה נהגנו בשנים האחרונות. אני חושב שאותה השיטה של התחלות התיישבות בתנאי צנע, צריך להיות קיים לגביה תקן ברור ואסור ליצור מצב שמעלים אנשים על הקרקע בתנאים כאלה שלמחרת או כעבר חודשים ספורים מושמעת טענה, כפי שרמזו על כך שר השיכון, שהנה צריכים לעבור מיד לתנאים יותר טובים.

השר ח.י. צדוק:

כלומר, יש צורך בשניים - שלושה דברים. האחד -

צריך לקבוע תקן של תנאי התיישבות התחלתיים.

התקן הזה צריך להיות אמנם צנוע אבל הוא צריך להיות כזה שאנשים יוכלו, לאורך ימים, לחיות בו. הדבר הזה שהם יצטרכו לחיות בתנאים אלה לאורך ימים צריך להיות ידוע מקודם ומוסכם עם הגרעין העולה להתיישבות, בטרם עלייתו. אסור לנו ליצור מצב שמעלים אנשים בתנאים בלתי-אפשריים, מתוך הנחה שלנו ושלם, של כולם, שמיד אחרי כן מתחילים לחצים לשיפור התנאים. אני ממליץ שהתקן הזה ייקבע, שהוא לא יהיה נמוך מדי ושיהיה מספיק לתנאים אלמנטריים, ושזה יהיה מוסכם עם האנשים אשר יידעו שאלה הם התנאים לתקופה ארוכה למדי ושהם יצטרכו לחיות בתנאים אלה. רק בדרך זו נוכל לנצל את האמצעים המוגבלים לפרישה מקסימלית אפשרית.

הדבר השני: אני ממליץ שהבירור התקציבי יהיה

קודם להחלטות שלנו, לא לדיונים שלנו. אינני מדבר אפילו על סיכום תקציבי אלא על בירור תקציבי שצריך להיות קודם. כלומר, כשהיושב-ראש אומר שהוא יביא לנו הצעות בשלות לביצוע או החלטה, זה צריך לכלול בירור תקציבי פרלימינרי, כי לא הייתי רוצה שהוועדה הזאת תהיה במצב שהיא מחליטה החלטות תיאורטיות.

אני מקבל את הנוהל המוצע על-ידי היושב-ראש.

ברור לכל אחד מאתנו, כשהוא שומע רשימה של ששה ישובים או של ארבעה - חמישה ישובים, הוא רואה אותם משובצים במפת ארץ-ישראל והוא רואה לאיזה פסיפס התיישבותי או לאיזו משמעות פוליטית של פסיפס התיישבותי זה מצטרף. אבל אני מציע שהוועדה הזאת תעסוק בהחלטות ספציפיות קונקרטיות, כי זה לטובת העניין.

ודבר אחרון: אני יכול להודיע שהחל מן השבוע

הבא, לכל המאוחר שבוע אחרי זה, תתחיל סידרה של ישיבות של ועדת השרים לענייני ירושלים לדיון, לא עקרוני פוליטי, כי אין לנו חילוקי דעות לגבי ירושלים, אלא לדיון בהצעות ספציפיות הקשורות לפיתוח ירושלים וסביבתה.

השר ש. רוזן:

הוועדה הזאת דנה עד כה על הדברים באופן
פרגמטי וספציפי, זה היה יתרונה. היום
גלשנו לוויכוח שיש לו ערך מדיני. אני חשבתי שהוויכוח המדיני מתנהל בממשלה,
אבל פה היה ויכוח מדיני זוטא. לי כנציג מפ"ם יש קו מדיני ואני הסתייגתי
מהתיישבות ביהודה ובשומרון ומסתייג גם היום מנקודה אחת שביהודה. לי היה קו
ברור אבל לא נאמתי על כך נאומים.
את הוויכוחים המדיניים צריך לנהל בממשלה.
היום נראה כאילו יש ויכוח מי יציע יותר ומי שמציע יותר - הרי זה משובח.

מר קרונה:

אפשר לטעון שגם מי שמסתייג יותר - הרי זה
משובח.

השר ש. רוזן:

אני חושב שצריך להפסיק בוויכוח הזה בחוץ
ובמעשים הפגנתיים⁸ מי שרוצה בכל ארץ-ישראל
צריך לדעת שזו לא דעתם של חברי הממשלה כולם, זה צריך להיות מוכרע בבחירות
ולא על-ידי יצירת עובדות, כי זו לא דרך דמוקרטית. הרוב בממשלה בעד פשרה
טריטוריאלית ביהודה ובשומרון, ויש לזה ביטוי פרגמטי. הייתי מאושר אילו
היו אומרים ומחליטים "שומרון - לא". אבל זה לא הוחלט.
אני סבור שצריך לקבל את הצעתו של שר המשפטים
בדבר תקן התיישבותי, שנוכל להחזיק בו כמה שנים.

הייתי רוצה שלא נחליט. נעשה תכנית, לא של
כלל הישובים שנקים, אלא נגיד שבמשך שלוש שנים אנחנו רוצים להקים כך וכך
ישובים. כשם שיש תכנית בבטחון ובמחומים אחרים - כך נבחון את הדברים מבחינה
תקציבית, מה אנחנו יכולים לעשות. נראה כמה התקציב יכול לשאת בתקן שאיננו
דה-לוקס.

השר י. רפאל:

אני סבור שהדיון על תכנית התיישבותית איננו יכול להיות מנותק מהרקע המדיני. אינני מומחה להתיישבות אבל אני יודע קצת את תולדות ההתיישבות. אני בטוח שכולנו יודעים שמראשית צעדינו בהתיישבות ההנחיה היסודית שהנחתה אותנו היתה הנחיה מדינית וכך פזרו את הישובים, כי אחרת אולי היו מרכזים את הישובים באיזורים אחרים.

מר י. צור:

למען האמת ההיסטורית: זה משנת 1936.

השר י. רפאל:

גם הישובים הראשונים בגליל.

השר מ. קול:

לא היתה אז מדינה.

השר י. רפאל:

אדרבה.

אסור לנו להתעלם מן הדברים הללו, כי אנחנו מתווכחים

כאילו הכל היה בחלל ריק. כל התכנית ההתיישבותית מבוססת על תכנית מדינית.

כל הנימוקים שהעלתם אותם שר החוץ אינם זרים לי.

לשר החוץ היתה כוונה שאנחנו נצניע את הצד המדיני אלא הוא שתרם להחרפת הצד

המדיני. אם ברמיזה רמז שהדברים יתפרסמו מחר בעתונות, אני מבטיח שמצדי לא יתפרסם

דבר. אם אתה חושש - אתה צריך היית להצניע את דבריך, אבל ^{לא} לא איכפת שמצאת לך

קולר לתלות עליו את הודעתך. אני אמרתי שיש לשקול, ואני חוזר ואומר שיש לשקול

הצנעה של הקו המדיני איננה גם היא קו מדיני, ואם בהצנעת הקו המדיני איננו

מכבידים. כשם שיש מדיניות בהצנעת הדברים - כך יש לא פחות מדיניות באי-הצנעה.

הייתי רוצה שנדבר על כך. אני מוכן לקבל נימוקים משכנעים.

השר י. רפאל:

גם בארבעת הישובים המוצעים יש נימוקים מדיניים
כאלה או אחרים. הם נמצאים על המפה המדינית,

וכל ישוב יוצר עובדה מדינית.

השאלות שעורר השר עופר מדאיגות אותי מאד.

הן עוררו בי דאגה כשנאמרו בישיבת הממשלה והן מדאיגות אותי גם עכשיו. אנחנו
לא יכולים להמשיך בשיטות מיושנות. אני חושש שהדברים יעלו לנו ביוקר, כי בפועל
נמצא שאנחנו עושים כל דבר פעמיים - פעם בזול ופעם ביוקר. אני מביין דרך כזו
כאשר יש רצון לתפוס באמצעותה של שיטה זו נקודות נקודות ואין ברירה, אבל כאשר
נוטשים אותה, למה נשלם ביוקר?

לדעתי, קשה להיות נגד ישוב. אני אומר יותר

מזה: אני אף פעם לא ארים יד נגד הקמתו של ישוב, אבל אם אני נשאל אם ארבעת
הישובים המוצעים מהווים את הבחירה הטובה ביותר - לא אוכל לומר זאת, כי ~~אני~~
אינני מומחה, אבל מתוך השיקול הכולל שלי נדמה לי שזו לא הבחירה הטובה ביותר,
אבל, כפי שאמרתי, לא ארים ידי נגד הקמת ישובים.

אני יודע שמזה זמן רב היה צורך בישוב ליד קיבוץ

לביא, על אחת כמה וכמה בגוש עציון, ואם זה לא של "הפועל המזרחי", האם אני
אתנגד?

רק לאחרונה נזדמן לי לבקר בפיתחת רפיח. מה

שעשינו שם הוא חוויה מרהיבה ומרטיטה לא רק את העין אלא גם את הלב. הבטחנו
שם לעצמנו חבל ארץ שאני מפקפק אם היינו יכולים לעשות זאת היום. בשביל מדינת
ישראל זה ~~היה~~ יהיה דבר עצום מכל הבחינות. ככל שהקדמנו לעשות - כן היה טוב
יותר. אני מפחד לחשוב שמא נשב בחדר הזה בעוד שנתיים ~~שנה~~ ונהרהר הרהורי חרטה
למה לא עשינו מה שיכולנו לעשות.

אני יודע שיש קווי יסוד בעניין ההתיישבות,

ובהם מדובר על "מולדת".

למה אתה מוותר על השטחים של שניים וחצי השבטים?

השר מ. קול:

אני נגד התיישבות באיזורים המאוכלסים בצפיפות
על-ידי ערבים.

השר י. רפאל:

אתה אומר שיש קווי יסוד של הממשלה, שם מדובר
על מולדת, שזה לא בניגוד לפשרה טריטוריאלית.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני דוחק את עצמי דווקא לישובים המאוכלסים
בצפיפות על-ידי ערבים.

השר י. רפאל:

כרגע יש קווי יסוד של הממשלה וקווי היסוד של

הממשלה אינם מונעים הקמת ישוב פה ושם.

הם מבוססים על אהבת ציון ולא על אשמת שומרון⁴.

השר מ. קול:

מה אתה מעדיף? "אהבת ציון" הוא ספר טוב, ו"אשמת
שומרון" - ספר גרוע.

השר י. רפאל:

המסוכן ביותר - "עית צבוע".

היו"ר השר י. גלילי:

אני מסכים לארבעת הישובים, אבל מכיוון שנרשם
פרוטוקול אני מציין, שאינני סבור שזו הבחירה

השר י. רפאל:

הטובה ביותר.

מר ר. וייץ:

אפתח בכך שאני תומך בהצעת בהתחשב בהערותיו של
שר השיכון, שהן כבדות משקל, אני מציע לעצמנו
להביא בחשבון את הצעתו של שר המשפטים ולהנהיג אותה בקפדנות ובדייקנות מלאה.

מר י. צור:

אני מצטרף לדבר הזה.

מר ר. וייץ:

מצבי מסביב לשולחן הזה מסובך ועדין ממצבם של
שאר עמיתי. אני מפריד הפרדה גמורה בין עבודתה
של המחלקה להתיישבות כמכשיר מקצועי אשר חייב לבצע מה שהוא מתבקש לבצע, ולא
קובע מדיניות, ומנהל המחלקה, ברשותי ובידיעתי, בודק כל הצעה שבאה, לבין אם
אני כאיש מפלגת העבודה או כחבר מרכז מפלגת העבודה מסכים לכך או לאו. אני
מפריד הפרדה גמורה בין שני הדברים. כשאינני מסכים לכיוון מסויים - אני עושה
זאת כאיש מפלגה במפלגה ואני נלחם ומתכוון להמשיך להלחם על דעותי. אנא,
יתייחסו בהרבה סקפטיות להודעות שמתפרסמות בעתונות שלא על דעתי.

כאיש מקצועי אני אומר שהתיישבות מצריכה תכנון

ארוך טווח. כולכם התייחסתם לענין של אי-הכרעה בגלל שיקולים מדיניים. אבל
להתיישבות יש גם יעדים חברתיים-כלכליים לא פחות חשובים, ואי-אפשר להגשים אותם
בלי תכניות ארוכות טווח. למשל, יש תכנית של המפעל הדרומי, אשר בא להשיג מטרות
כלכליות בעיקר, ואפשר להשיג כספים מהחוץ להגשמה, וזאת אי-אפשר לעשות בלי
תכנון קפדני וארוך טווח. אם כן, נבחין בין תכניות אשר נעשות על-ידי צוותות
של בעלי מקצוע ובין בלונים פורחים שמפריחים אותם.

אני מקבל ברצון ובתמיכה את ההגדרות של היושב-

ראש והייתי רוצה שעמיתי מסביב לשולחן יבחינו בין מה שמחליטים כאן ובין

עבודות הכנה שמוכרחים לעשות.

השר י. אלון:

אני רואה לחובתי לתמוך באותו חלק מהדברים של
שר הדתות על הקשר שבין המעשה ההתיישבותי
והיעד המדיני. אינני רוצה להכנס ליסטוריה של ההתיישבות. כשאני מדבר על
אספקט מדיני של ההתיישבות בימינו אני מבחין בין שתי סוגיות מדיניות:
האחת - השגת יעדים מדיניים אסטרטגיים; והשניה - שיקולים מדיניים כיצד
מבצעים התיישבות בלי נזקים. אם השר רפאל מציין שהוא לא שש להתיישבות באיזורים
צפופים באוכלוסיה ערבית - על הקונצפציה הזאת לא יכולים להיות בינינו חילוקי
דעות.

על אף החלטותיה של מועצת הבטחון ועל אף הערות

של מדינאים שונים בעולם עלינו להמשיך במעשה ההתיישבות לפי מיטב שיקולנו
הריבוני. זאת הודעתי בוועדה בכנסת אחרי נאומי של סקרנטון במועצת הבטחון.
מצד שני, די בצרות אשר תבואנה עלינו ונצטרך להתמודד אתן. ועדה זו רוצה
לשרת את ההתיישבות. אם כן, בואו ונגייס את מיטב ההתאפקות דווקא כדי לשרת
את ההתיישבות ולא להיפך.

ברור שאילו היינו עוסקים רק עם צבא וקובעים

איך מזיזים כוחות, אולי יכולנו לוותר על מעשים התיישבותיים לטובת לוח עדיפות
קפדני יותר, ואז העדיפות היא לספר במובן הרחב.

אני לא מציע שנשלול ערים, כי יכול להיות שפה

ושם, על-ידי ישוב לא-כפרי אלא תעשייתי פתוח נקים עובדה פוליטית חשובה כאשר
אי-אפשר להקים ישובים חקלאיים, כי אין אדמה חקלאית ואין מים. זאת אני אומר
על האפשרויות לגבי ירושלים, על-ידי מספר שכונות אשר תבוססנה על בסיס כלכלי,
ואז ניצור עובדות חשובות של שכונות המקיפות את העיר.

השר א. עופר:

אני מקבל את השיטה המוצעת על-ידי היושב-ראש

במה שנוגע לסדר.

מה עושה חבר ועדת שיש לו הצעה ואין לו אפשרות להכינה, כיצד הוא עושה זאת?

השר א. עופר:

מתוך תרגילים לכיבוש היצר אני מוותר על

היו"ר השר י. גלילי:

השתתפות בוויכוח ואני רוצה לחתור לסיכום.

אני מבקש שתעקבו אחרי הדברים שאני אומר בחתירה לסיכום. ראשית, אנחנו רשמנו בפרוטוקול את ההסתייגויות של השר רוזן, אבל יש לי עצה חברית לשר רוזן: לראות בהסתייגויות שלו הסתייגויות אד הוק על-מנת לבדוק אם הוא אכן עומד עליהן, מפני שיש לי יסוד לחשוב שהשר רוזן הסתייג היום, כמו שאומרים, להיות בטוח, ליתר בטחון, ואשמח לתת לו אפשרות לבטל את ההסתייגויות.

הזכות הזאת קיימת לכל חבר.

השר ש. רוזן:

אני חושב שאנחנו צריכים לקבל על עצמנו, בשים לב להערה של שר השיכון ולהערה של שר החוץ,

היו"ר השר י. גלילי:

לבדוק ולבחון את אגנין המיקום של עציון ד'.

תוך מגע עם אנשי הגוש.

השר י. רפאל:

אני מניח ששמענו גם את ההצעה של השר צדוק וגם את ההענות של מר וייץ, ואנחנו מקבלים אותן.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה לומר בסוגריים שאני מציע להתייחס ברצינות רבה למה שאמר שר השיכון, מתוך הנחה שזו עצה אחראית, כי אנחנו מחייבים תקציב של השנה הבאה ועל זה ניתן לומר: סוף גנב לתליה. יחץ עם זה אני מודע למצב.

היו"ר השר י. גלילי:

במהלך הישיבה כתבתי פתק לשר שלמה הלל, אשר
יושב פה שקט ורגוע. אני מניח שמחמת הקיצוצים

בתקציב הוא שרוי ברווחה.

אני גם כן, בעזרתכם, מסוגל ביום מן הימים,
בעזרת הדברים של השר קול ובעזרת הדברים של שר השיכון בישיבת הממשלה, לצאת מן
הגדר מבחינת התקציבים שנותרו לנו, אבל מתוך אחריות שלא ללקח אש, אשר עלולה
להיות אש זרה, נמנעתי מכך. מכל מקום, נכון שעל-ידי 14 הישובים - אם כי כאשר
מדובר על בנינים זמניים לא אומרים מתי מתחייבים לישובי קבע - יש התחייבות לא
פורמלית ואנחנו עלולים לעמוד בפני מצב קשה. אני מקווה שנתגייס להבטיח שההתיישבות
לא תקופח.

אני רוצה לומר לחברים רפאל והמר. אני בהחלט
מודע לכך שכאשר אנחנו דנים נתח נתח אולי מתקפת הראייה הכללית של המפה ומחמת
שיטה זו של דיון אולי מקדימים את מה שהיה ניתן לאחר ואיננו מקדימים את מה שאסור
לאחר. אנחנו עובדים במגבלות ממשיות. היו פרסומים על אתרי התיישבות, אלא שבין
הפרסום והביצוע אני חושש שמא יטרפו שם את האדמה. לכן אנחנו חייבים בבוהירות.
אביא דוגמה: מה שאמר שר המשפטים לגבי הדיון בוועדת השרים לירושלים לגבי התכניות
בירושלים רבא, זה דבר משמעותי מאד אבל לא בשל להכרעה. אילו זה היה בשל להכרעה -
אולי היינו מקדימים את זה ^{על} ~~אשלים~~ ^{אשלים}. מוכרחים להביא בחשבון גם התחייבות לגרעינים,
גם ותק של גרעינים, גם מצב ציפיה של גרעינים. גרעיני ההתיישבות הם אנרגיה
גרעינית שאסור לבזבז אותה.

אני בהחלט אביא הצעות לנושא של תקוע ובנושא

של כוכב השחר, בהמשך להודעה שמסרנו לוועדה בדצמבר 1975. אני עומד בקשר בעניין
זה עם שר הבטחון, והדבר יובא לוועדה כשהוא יהיה בשל להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני חוזר ומבקש לחסוך את הדיונים האידיאולוגיים-

פוליטיים לפורומים אחרים, מפני שאחרת יתקפח

האופי המבצעי של הוועדה שלנו.

אני מבקש מחבר שיש לו הצעה, לבוא אתי בדברים

על יסוד הנחה או שנסכים יחד על תהליך ההגשה של ההצעה שלו לבירור ואם לאו - לא תקופח הדרך שלו לשיחות ולסיכום.

השר א. עופר:

מר אדמוני הכניס את ענין "אשלים". אני מבקש

שזה יובא בדרך המקובלת.

היו"ר השר י. גלילי:

נתקענו למצוקה בענין "אשלים" בקשר לרמת הנגב.

הייתי מבקש שהוועדה תיתן לי יפוי כוח, יחד עם המחלקה להתיישבות, להסדיר את

הענין, כי נקלענו בענין זה למצוקה.

השר א. עופר:

אני מבקש להביא את זה בצורה מסודרת.

היו"ר השר י. גלילי:

אם זה כך, נעשה זאת עכשיו.

השר א. עופר:

אם זה מחייב תקציב - לא נספיק לדון בזה.

היו"ר השר י. גלילי:

לעת עתה זה בסטאטוס זמני.

השר ש. הלל:

מה עם עציון ד'?

היו"ר השר י. גלילי:

מאשרים. את ענין המיקום המדויק עוד נבדוק.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30.

הת/10. א. הקמת ישובים חדשים;
ב. תקן בדבר תנאי התישבות התחלתיים של יישובים חדשים.

השר י. גלילי פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. רפאל, ז. המר, י. גלילי, א. עופר, י. אלון,
מ. קול, ח.י. צדוק, ש. רוזן, ש. הלל וה"ה י. אדמוני,
מ. קרונה, י. צור ור. ווייץ.

מ ח ל י ט י ם:

א. (1) להקים 4 יישובים במבנים זמניים, מתוך הצעת הועדה הבינתנועתית
להתישבות ומחלקת ההתישבות של ההסתדרות הציונית, לפי הפירוט
כדלקמן:-

1 יישוב באיזור הטורען

1 יישוב עציון ד'

2 יישובים באיזור מודיעים (חורון ב' וחורון ג');

(2) השלבים הראשונים בהקמת היישובים הנ"ל ימומנו ע"י התנועות
ההתיישבותיות, המחלקה להתיישבות וחטיבת ההתיישבות של ההסתדרות
הציונית;

ב. בשים לב להערוותיהם של סגן רה"מ ושר החוץ ושר השיכון - לבדוק
מחדש את מיקומו של עציון ד';

ג. הועדה רשמה לפגיה הקמת הישוב באשלים, במבנים זמניים, עליו דיווח
מנהל המחלקה להתיישבות;

ד. המחלקה להתיישבות תבדוק ההצעה לקבוע תקן אשר יפרט את תנאי ההתיישבות
ההתחלתיים של יישובים חדשים.

השר לקליטת העלייה הסתייג מהקמת ישוב בחורון ב', והוא נענה לבקשת היו"ר לשוב
ולשקול הסתייגותו.